

Miljöpolitik med förvaltarenskap

Det ska vara lätt att göra rätt

Kristdemokraterna

Innehåll

INLEDNING	3
LÅNGSIKTIGHET I POLITIKEN	3
LÄTT ATT GÖRA RÄTT.....	4
SUBSIDIARITET – LÖSNINGAR PÅ RÄTT NIVÅ	4
BÄTTRE EFTERLEVNAD AV MILJÖLAGSTIFTNINGEN.....	4
GRÖN SKATTEVÄXLING.....	5
MINSKADE UTSLÄPP AV KOLDIOXID OCH PARTIKLAR FRÅN TRAFIKEN.....	6
ENERGI	7
SLOPA STRAFFSKATTEN PÅ SOLEL.....	7
FOSSILOBEROENDE INOM EU	8
EFFEKTIV RESURSANVÄNDNING	8
SKATT PÅ FÖRBRÄNNING AV OSORTERAT AVFALL	8
KRETSLOPPSPARKER.....	8
BÄTTRE UTNYTTJANDE AV RESURSER	9
VATTEN.....	9
UTRED PRODUCENTANSVAR FÖR LÄKEMEDEL	10
FÖRBÄTTRA KONTROLLEN AV ENSKILDA AVLOPP	10
REGELHARMONISERING FÖR ENSKILDA AVLOPP	10
MIKROPLAST – ETT HOT MOT HAVET OCH MÄNNISKAN	10
ETT HÅLLBART FISKE I ÖSTERSJÖN	11
FORSKNING OCH UTVECKLING	12
HÅLLBAR LIVSMEDELSFÖRSÖRJNING	12

Inledning

Kristdemokraternas miljöpolitik grundar sig på förvaltareprincipen. Människan har ett ansvar att förvalta de ändliga resurserna och naturvärdena. Vi som lever nu ska överlämna en jord som nästa generation kan ha som hem. Politiken ska därför, grundad på försiktighetsprincipen, utformas så att både det offentliga, våra företag, civilsamhället och enskilda ges förutsättningar att göra rätt, dvs. styra mot ett gott förvaltare och en hållbar utveckling.

Miljöpolitiken är inte enbart en nationell angelägenhet då miljöproblemen inte stannar vid nationsgränserna. Det är därför ett måste att miljöfrågorna hanteras internationellt. Många problem kan lösas på EU-nivå medan andra frågor kräver globala beslut.

Kring de internationella klimatfrågorna råder i nuläget en stor blocköverskridande enighet i Sverige. Efter klimatmötet i Paris i slutet av 2016 har världens länder enats om att försöka hejda den globala uppvärmningen till max 2 grader, helst max 1,5 grader. Däremot behövs ytterligare åtgärder för att uppnå detta.

Jordbrukspolitikerna har stor inverkan på miljön, inte minst globalt men även här i Sverige. Nuvarande landsbygdsprogram beslutades av Alliansregeringen och sträcker sig till och med 2020. Detta program har, utifrån de möjligheter EU:s ramverk ger, ett bra fokus på hållbarhet, förgröningsåtgärder, biologisk mångfald, minskat näringsläckage, mm, vilket ger resurser för att få ett mer hållbart nyttjande av markresurser.

Den offentliga sektorn har en viktig roll som föregångare och pådrivare inom miljöarbetet. Inte minst i kommuner och regioner/landsting pågår på många håll ett offensivt utvecklingsarbete, dock ofta med en otålighet över hinder i vägen för att kunna göra ännu mer. Utfasning av fossila bränslen och kemikalier, hållbar stadsplanering, utbyggd kollektivtrafik och naturvård är några nyckelområden där mycket har gjorts. Samtidigt kan mycket mer göras. Inom exempelvis offentlig upphandling finns stor potential för att gå före och påverka genom tuffare miljökrav.

Långsiktighet i politiken

I miljö- och klimatpolitiken är det angeläget med bred politisk samsyn om de övergripande miljöpolitiska målen som håller över tid. Självklart behöver de politiska målen och ambitionerna vässas i takt med att forskningen gör framsteg, och samhällsutmaningarna växlar. Men för en hållbar miljö- och klimatpolitik, inte minst för att säkra investeringar som gynnar en klimatvänlig utveckling, behövs en slags grundläggande långsiktig riktning, som inte riskerar att förändras dramatiskt vid varje riksdagsval. För att stora och små företag ska våga göra även dyra - men långsiktigt lönsamma och för miljön nödvändiga - investeringar för exempelvis energieffektivisering eller andra miljöanpassningar i den egna verksamheten, bör det finnas ett relativt stort mått av förutsägbarhet att bygga kalkylerna på. Miljöskatter och andra regler bör utformas på ett så teknikneutralt sätt som möjligt, eftersom utvecklingen hela tiden går framåt och det är svårt att idag förutspå vilken energiteknik, byggnadsteknik eller vilka drivmedel som är aktuella om fem eller tio år.

Kristdemokraterna välkomnar bildandet av en statlig fond som tillsammans med privat kapital kan investera i svenska innovativa företag med tillväxtpotential inom exempelvis grön teknik eller energibranscherna. Marknaden är en effektiv motor för förändring och det behövs

förutsättningar som stimulerar det privata riskkapitalet att våga investera i gröna företag i utvecklingsfaser. För detta är långsiktiga spelregler en förutsättning.

Lätt att göra rätt

Vårt samhälle behöver ställas om från linjära till cirkulära produktflöden, det som kallas för den cirkulära ekonomin. Det krävs nya lösningar och idéer på många områden i samhället och politiken varken kan eller bör stå för dem alla. Det behövs produktdesign som tar större miljöhänsyn, nya företags- och marknadsmodeller, nya finansieringsmetoder och sätt att omvandla avfall till resurser. På individnivå behöver konsumtionsbeteenden förändras och köpkraften i högre grad inriktas på tjänster snarare än fysiska produkter. Denna samhällsutveckling har redan påbörjats. Nu behövs en bättre samordning mellan olika politikområden, samt att administrativa och skattemässiga hinder som riskerar att hämma utvecklingen snabbt röjs undan. Idag pågår hos enskilda och i företag en snabb utveckling, som i högre grad än tidigare bygger på delningsekonomi. Exempel finns inom allt från musik till bilar, verktyg, boenden och trädgårdar och det är viktigt att politiken och lagstiftningen hänger med.

Subsidiaritet – lösningar på rätt nivå

Miljöutmaningarna ser väldigt olika ut lokalt och regionalt. När man på vissa håll kämpar med höga utsläpp i luften från tät trafik och trängsel på gatorna, kan markutsläpp från gammal industrimark eller alltför många enskilda avlopp i dåligt skick vara de största problemen någon annanstans. Att Sverige har en varierad natur och växlande karaktär i olika landsändar är en rikedom att ta tillvara. Det innebär också att en enskild miljöpolitisk reform sällan slår lika väl ut överallt i vårt land.

Den kristdemokratiska subsidiaritetsprincipen bör tillämpas även på det miljöpolitiska området, och ansvaret för fler åtgärder fördelas till lokal nivå. Sveriges kommuner har olika förutsättningar och det är viktigt att statliga initiativ, styrmedel och skatter inte missgynnar någon del av landet. Ett sätt att undvika detta kan vara att ge rådgivningen över fler styrmedel till kommunal nivå och på så sätt möjliggöra för kommuner att själva genomföra åtgärder som bäst passar deras geografiska förutsättningar. Det skulle möjliggöra för fler kommuner att på ett bättre sätt möta de utmaningar som just de står inför. Det kan till exempel röra trafikpolitiska bestämmelser såsom möjligheten att besluta om hur man i kommunen disponerar intäkter från trängselavgifter i de fall kommunen själv är väghållare. En segdragen fråga är att kommuner idag inte har rätt att reservera p-platser enbart för miljöbilar eller ge dessa nedsatt parkeringsavgift.

Kommuner och regioner bör ges stor frihet för att kunna erbjuda nya tjänster eller organisatoriska lösningar för att påskynda omställningsarbetet. Lagstiftningen bör ses över och hinder tas bort för att möjliggöra detta.

Bättre efterlevnad av miljölagstiftningen

Miljölagstiftningen i Sverige är generellt sett bra, men efterlevnaden fallerar på flera områden. För Kristdemokraterna har värnandet av vår gemensamma livsmiljö alltid varit högt prioriterat. Avsiktlig miljöförstöring och brott mot miljölagarna är allvarliga förseelser som tyvärr fortsätter, bland annat på grund av ett alltför lågt straffvärde.

För de allra flesta miljöbrott som lagförs blir påföljden dagsböter. Detta är inte tillräckligt avskräckande. För att förebygga överträdelser av miljölagarna behövs därför mer långtgående

påföljder. Kristdemokraterna föreslår därför skärpta straff upp till fängelse för allvarigare miljöbrott. Genom ett höjt straffvärde kommer miljöbrott också prioriteras högre av åklagare.

Miljöbrott har likheter med ekonomisk brottslighet. De direkta skadeverkningarna av brottet är oftast diffusa men kan innebära långsiktiga och omfattande miljöskador och därmed även orsaka stora samhällskostnader. En lagföring är därför mycket viktig. Utredningarna är ofta komplicerade och kräver särskild yrkeskunskap och spetskompetens hos polis och åklagare. En särskild åklagarkammare (REMA) hanterar miljöbrotten och om straffvärdet skulle vara högre för grova miljöbrott skulle de prioriteras högre och fler åklagare skulle antagligen knytas till enheten. Miljöbrottsmålen skulle därmed inte samlas på hög i samma utsträckning som idag.

Polisen har idag otillräckliga resurser för att utreda miljöbrotten ordentligt. Sannolikt finns ett stort mörkertal av miljöbrott som inte kommer vidare till åklagarna till följd av låg resurstilldelning inom polisen. Vi föreslår därför ökade resurser för att stävja denna typ av brottslighet.

Grön skatteväxling

Kristdemokraterna har länge drivit på för en grön skatteväxling och lagt flera skarpa förslag. Detta vill vi fortsätta med. Generellt vill vi sänka skatten på arbete och pensioner och höja skatten på miljöförstörande verksamhet.

Kristdemokraterna föreslår att de skattenedsättningar som idag finns för koldioxidskatt och energiskatt för dieselfordon inom vissa industribranscher i princip tas bort. Dock ej inom jordbruket.

Kristdemokraterna föreslår:

- Överför större ansvar för miljöpolitiska styrmedel till kommunal nivå.
- Skärp straffen för miljöbrott och öka resurserna till polisen för att stävja fler miljöbrott.
- Fortsätt att utveckla grön skatteväxling.

Minskade utsläpp av koldioxid och partiklar från trafiken

Sverige har idag mycket låga koldioxidutsläpp från energiförbrukning, det vill säga de utsläpp som kommer från el- och värmeanvändning i industri och hushåll. Detta beror på att så stor del av den svenska industrins elförsörjning kommer från kärnkraft och vattenkraft. I transportsektorn kvarstår dock mycket stora utmaningar med att kraftigt minska utsläppen av koldioxid, partiklar och andra miljögifter. Därför krävs politiska initiativ för att minska utsläppen från trafiken.

I glesbygden och på landet kan det vara svårt att få vardagen att gå ihop utan bil, men de som bor i städerna kan ofta minska sitt bilresande relativt enkelt. Även med klimatneutrala bränslen så innebär bilåkande en relativt ineffektiv användning av energi, oavsett energins ursprung. En effektiv samhällsplanering har förstås stor betydelse, som till exempel en smart kollektivtrafik och incitament för mer gång- och cykeltrafik men också utveckling av ny teknik och bredbandskapacitet som möjliggör arbete på distans i större utsträckning. Cykling har stor utvecklingspotential med goda miljö- och klimateffekter såväl som hälsoeffekter. Cykeln måste på ett tydligare sätt ses som ett eget trafikslag och prioriteras högre i stadsplanering och infrastrukturinvesteringar. Det har visat sig att när så sker så ökar också cyklingen markant.

Vi föreslår att det ska bli möjligt för arbetsgivare att subventionera cykel- och kollektivtrafikresor till och från arbetet. Därigenom uppmuntras fler i och omkring städerna att välja dessa färdsätt till vardags. Vi vill också att kollektivtrafikresor ska kunna vara en skattefri löneförmån, alternativt göra det möjligt med bruttolöneavdrag för kollektivtrafikbiljetter.

Den tunga vägtrafiken är en stor källa till koldioxidutsläpp. En ökad andel förnybara drivmedel är önskvärd och därför vill vi stimulera investeringar i produktion och distribution av sådana drivmedel. För att investeringarna ska komma till stånd behövs långsiktiga spelregler på marknaden, vilket förutsätter att de styrmedel som används är i harmoni med EU:s regelverk. Vi förordar därför ett system med kvotplikt för drivmedel till tunga fordon. Kvotplikten innebär att varje distributör av tunga fordonsbränslen måste se till att en viss andel av de bränslen de säljer är förnybara. Det framgångsrika systemet med elcertifikat kan fungera som förebild. Samtidigt ska drivmedlen uppfylla högt ställda krav på annan miljö- och hälsopåverkan.

För att ett nytt bränsle ska slå igenom i branschen måste man kunna lita på att det går att tanka överallt. Biogas, inte minst i flytande form, är på många sätt ett smartare alternativ, både ur klimat- och hälsosynpunkt, än de biobränslen som kan användas i dagens lastbilar. För att få in biogasen på allvar behöver därför produktionen stimuleras, liksom utbyggnaden av tankstationer, inte bara i Sverige utan i hela Europa. För att öka tillgången på organiskt avfall till rötningen krävs också en effektivare källsortering i kommunerna.

Den offentliga sektorn har en viktig roll som normerande för åkeribranschen och bussbranschen. Vid upphandlingar ska det anges vilken miljöprestanda som ska uppnås, snarare än vilken typ av fordon eller bränsle som ska användas. Uppföljningen av kraven behöver också förbättras; här är privata företag idag bättre. Det behövs också lagstiftning som gör att utländska åkare kan bötfällas på plats även när de bryter mot miljöregler, liksom mot hastighets- och arbetstidsregler.

Elbilar har en stor utvecklingspotential. Satsning på laddstolpar är angeläget liksom att de olika sätten att ladda underlättas genom teknikutveckling och samordning mellan företag som

tillhandahåller system. Ytterligare satsningar bör göras så att elbilar blir ett attraktivt alternativ för fler hushåll och företag.

En övergång till ett avståndsbaserat reseavdragssystem är eftersträvansvärt av främst miljö- och klimatskäl, men även av förenklingsskäl och för att minska det överutnyttjande som förekommer. Dock bör en sådan övergång ske på ett sådant sätt att de som bor där tillgång till kollektivtrafik saknas fortsatt bör ha ett reseavdrag i paritet med dagens. En övergång till ett avståndsbaserat system behöver också ta hänsyn till kollektivtrafikens taxesytem för att inte medföra orimliga effekter.

Kristdemokraterna föreslår:

- Effektivisera källsorteringen, inte minst för att öka organiskt avfall till biogasproduktion.
- Vid offentliga upphandlingar ska det anges vilken miljöprestanda som ska uppnås, snarare än vilken typ av fordon eller bränsle som ska användas. Uppföljningen av upphandling ska skärpas.
- Gör det möjligt för arbetsgivare att subventionera cykel- och kollektivtrafik.
- Inför en kvotplikt för biodrivmedel.
- Stimulera produktion och distribution av biogas.
- Bygg ut tankstationer för biogas i hela Europa.
- Ge förutsättningar för fler elbilar.
- Ett avståndsbaserat reseavdragssystem eftersträvas samtidigt som hänsyn ska tas till områden som saknar alternativ i form av kollektivtrafik.

Energi

Kristdemokraterna står bakom den blocköverskridande energiöverenskommelsen som ingicks 2016 och som bl a syftar till att påskynda omställningen till förnybar energi och säkerställa fortsatt långsiktighet inom svensk energiförsörjning. Avvecklingen av effektskatten, sänkningen av fastighetsskatten för vattenkraften, moderna miljökrav som möjliggör effektökningar av befintlig vattenkraft samt regelanpassning som säkerställer den småskaliga vattenkraften och ökad överföringskapacitet inom landet är några av de goda förslag som ingår i överenskommelsen.

För att bidra till globalt minskad klimatpåverkan föreslår vi att överföringskapaciteten ökas. Genom att öka överföringskapaciteten till Baltikum, Tyskland, Polen och Danmark samt Storbritannien kan Sverige minska utsläppen av koldioxid i Nordeuropa då svensk elproduktion har betydlig lägre utsläpp än dessa länder i dagsläget. Genom ökad överföringskapacitet kan vi säkerställa att nödvändig baskraft i Sverige inte avvecklas pga av olönsamhet samt minska koldioxidutsläppen i Nordeuropa.

Överföringskapaciteten från norr till söder av el inom landet ska byggas ut.

Slopa straffskatten på solel

Den 1 juli 2016 införde regeringen en ny energiskatt på solel för alla större byggnader. Detta innebär att juridiska personer med mer än 255 kilowatt solceller ska betala energiskatt på drygt 29 öre/kWh för den el de inte längre behöver köpa när de tillverkar sin egen el från solen.

I och med att den nya skatten ska gälla per juridisk person och inte per anläggning blir konsekvensen att om exempelvis ICA vill satsa på solel kan varje handlare ha upp till 255 kWh

utan att behöva betala energiskatt, medan Coopkoncernen, som har ett och samma organisationsnummer, bara kan ha 255 kWh totalt för hundratals butiker. Ett fastighetsbolag med flera mindre anläggningar på flera olika fastigheter hamnar lätt över gränsen och beskattas. Detsamma gäller kommuner och landsting. Resultatet av denna skatt är alltså att större företag samt kommuner och landsting förlorar det viktigaste incitamentet för att investera i sol. Ett fossilfritt energislag med stor potential hindras därmed i sin linda.

För att bevara incitamenten för fortsatt utbyggnad av solenergi i Sverige ser vi nu bara en logisk utväg, nämligen att juridiska personer, som producerar sol för eget bruk, ska få reducerad energiskatt i nivå med vad som gäller för den elintensiva industrin, det vill säga 0,5 öre/kWh.

Fossiloberoende inom EU

Totalt stopp för subventioner till brytning och eldning av fossila bränslen måste snarast införas inom EU.

Det är också viktigt att EU-länderna inte bygger fast sig i nya beroenden av fossila bränslen.

Kristdemokraterna föreslår:

- Överföringskapaciteten från norr till söder av el inom landet ska byggas ut.
- Slopa straffskatten på sol.
- Bygg ut överföringskapaciteten för el till våra grannländer.
- Stoppa subventioner av fossila bränslen inom EU.
- Bygg inte fast EU i beroende av fossil infrastruktur.

Effektiv resursanvändning

Skatt på förbränning av sorterat avfall

Att minska mängden avfall, öka återanvändning och återvinning av produkter och material är något som både enskilda, privata och offentliga aktörer behöver ta ett större ansvar för. Kristdemokraterna vill att det ska finnas en skatt på förbränning av sorterat avfall, som är utformad så att den leder till ökad materialåtervinning och minskade utsläpp av miljöfarliga ämnen. Den ska omfatta allt sorterat avfall som bränns i Sverige, vare sig det är inhemskt eller importerat, och vare sig det går till värme- eller elproduktion. Utgångspunkten ska vara att sorterat material, t ex sorterat hushållsavfall, beskattas högst och att rena fraktioner av t ex restprodukter från skogen inte träffas av skatten.

Kretsloppsparker

Runt om i landet finns Secondhand-butiker som ofta drivs av ideella organisationer eller som sociala företag. Dessa har en viktig roll att spela i den cirkulära ekonomin genom att möjliggöra återbruk av produkter. Även om många redan idag lämnar in sina begagnade kläder, möbler, husgeråd och annat så slängs fortfarande mycket som skulle kunna återanvändas. Många gånger därför att den som inte för egen del längre har användning av saken inte ser dess fortsatta potential eller inte vet vem som skulle kunna ta hand om den. Ännu mer varor skulle kunna återanvändas om mer görs för att underlätta återbrukskedjan. I Göteborgs kommun har en av återvinningscentralerna byggts ut till en kretsloppspark. Där finns en sorteringshall under tak som alla besökande fordon passerar. Där hjälper utbildad personal till med att sortera ut olika typer av

material. Det kan vara sådant som går att återanvända och sälja, men även farligt material som är särskilt viktigt att ta hand om. Allt som går att sälja transporteras till någon av butikerna i Kretsloppsparken, en som är specialiserad på begagnat byggmaterial, en som har ett mer traditionellt utbud av begagnat varor och en som tar tillvara saker som renoveras eller där materialet tas till vara för att skapa något nytt innan det säljs.

Kretsloppsparkar bör inrättas i alla kommuner för att möjliggöra ökat återbruk och en ökad återvinning.

Bättre utnyttjande av resurser

För att ställa om till en cirkulär ekonomi behövs regelförenklingar och undanröjande av utvecklingskvävande skatter. Vi ser redan nu flera områden där det behövs större frihet för såväl privata som offentliga aktörer att ställa om sin verksamhet.

Flera kommuner och landsting/regioner har kommit en bra bit på väg i sina strategier och tillämpningar för resurseffektivitet. Miljövinsten är självklart det viktigaste incitamentet för att arbeta med cirkulära flöden, men det finns också ekonomiska besparingar att göra: En entreprenad vid upprustningen av Roslagsbanan i Stockholm beräknade en besparing om 7,5 miljoner kronor på att återanvända material istället för att köpa nytt.

Barnintensivvårdsavdelningen vid Karolinska Universitetssjukhuset införde förra året ett nytt arbetssätt som gav såväl mindre materialförbrukning som sänkta kostnader med 1,5 miljoner kronor – och dessutom minskad risk för smittspridning. I Helsingborg undersöks nu möjligheten att planera skoldagarna i skift för kommunens elever – som ett sätt att förenkla familjernas vardag och samtidigt utnyttja stadens lokaler på ett mer effektivt sätt.

Även i den privata sektorn finns stora vinster att göra på resurseffektiva och cirkulära affärsmodeller. Vi har idag lagstiftning och regelverk som begränsar möjligheter till organiserad samåkning mellan privatpersoner, och ett högre utnyttjande av lägenheter och lokaler som står tomma under delar av året och dygnet. Avreglering behövs för större rörlighet och flexibilitet som skulle leda till bättre utnyttjande av befintliga resurser.

Stora klimatvinster finns att göra om återanvändning av material som stål och textil kan komma igång i en större utsträckning. Flera svenska bolag satsar redan inom dessa sektorer, och här finns utrymme för en utvecklad offentlig-privat samverkan.

Kristdemokraterna föreslår:

- Genomför nödvändiga regeländringar för att gynna framväxten av cirkulär ekonomi och delningsekonomi.
- Inrätta kretsloppsparkar i kommunerna för att öka återbruk och återvinning.

Vatten

Tillgång till rent vatten – nu och i framtiden – är en grundförutsättning för människors liv och hälsa. Därför behöver vi hålla fast vid ett ordentligt skydd av vårt dricksvatten, inte minst när det gäller hotet från kemikalieutsläppen. Det behövs ett aktivt skydd av våra vattentäkter och vårt dricksvatten.

Utred producentansvar för läkemedel

Vi föreslår en utredning om lämplig utformning av ett producentansvar för läkemedels negativa miljöeffekter. Redan idag tillämpas systemet med producentansvar för en rad andra produkter: förpackningar av olika material, tidningar, el-skrot, batterier osv. Läkemedel och rester av läkemedel i vårt avloppsvatten gör att extra rening krävs vid reningsverken och många gånger räcker det inte för att helt reducera miljögifterna. Det är rimligt att läkemedelsbranschen, liksom andra branscher med miljöfarliga ämnen, tar ett producentansvar och täcker miljökostnaden för att gifter läcker ut via avloppsnätet eller i dagvattnet från produktionen.

Förbättra kontrollen av enskilda avlopp

Tyvärr slarvar idag en del kommuner med inspektionen av enskilda avlopp. De brister som upptäcks vid inspektioner är ibland förknippade med stora kostnader för kommunen, och det händer därför att man hellre avstår från att kontrollera. Följden blir onödigt näringsläckage ut i vattendrag och marker, med negativa miljöeffekter. Det behövs incitament för kommunerna att genomföra regelbunden kontroll av enskilda avlopp. Vi föreslår därför att i de fall brott mot miljöbalken upptäcks i samband med kontroll av ett enskilt avlopp bör vitet som åläggs fastighetsägaren tillfalla den aktuella kommunen. Idag tillfaller de staten, medan det är kommunerna som har kontrollansvar.

Regelharmonisering för enskilda avlopp

I nuläget går det inte att förelägga enskilda husägare att åtgärda ej godkända avlopp om de bor i "samlad bebyggelse", med vilket menas en bebyggelse med minst 15 hus. Då blir det nämligen kommunens ansvar att ordna vatten och avlopp och att ta ut en avgift för detta. Denna avgift är ofta hög – i storleksordningen 250 000 kronor per hushåll – och drabbar alla fastighetsägare i den "samlade bebyggelsen". Av hänsyn till övriga fastighetsägare avstår därför kommunen i allmänhet från att ta över ansvaret för vatten och avlopp. Konsekvensen blir att det i praktiken är svårt att tvinga en enskild fastighetsägare i samlad bebyggelse att åtgärda ett ej godkänt avlopp. Vi anser därför att det behövs ett regelverk som gör det möjligt att fortsätta med enskilda avlopp på landsbygden men att dessa ska kunna föreläggas att uppgraderas så att de uppfyller miljökraven, även då de ligger i samlad bebyggelse. I dagsläget harmonierar inte lagen om allmänna vattentjänster och anläggningslagen vilket försvårar åtgärdandet av ett stort antal icke godkända enskilda avlopp samtidigt som detta även försvårar småhusbebyggelse på landsbygden. Dessa lagar bör revideras så att de harmonierar.

Mikroplast – ett hot mot havet och människan

Mikroplaster är plastpartiklar i det breda storleksspannet 0,001 – 5 mm. De flesta är inte synliga för blotta ögat. Östersjön tillförs mikroplast exempelvis genom slitage av bildäck, båtfärger, tvätt av syntetiska kläder samt hygienprodukter, som tandkräm och smink. Enbart från hygienprodukter spolas det ut runt 40 ton mikroplaster i Östersjön varje år. På vissa ställen i Östersjön finns fler än 100 000 partiklar per kubikmeter vatten.

Plast bryts ner mycket långsamt i naturen. Därför ökar successivt halterna av mikroplaster sjöar och hav. Mikroplaster kan vara ett dödligt hot mot fiskar, som får i sig de små plastpartiklarna. Eftersom de inte bryts ner i djuren, ansamlas mikroplasterna allt högre upp i näringskedjan. En konsekvens är att en del av plasten slutligen hamnar i människornas kroppar.

Plast är ett sällsynt slitstarkt och slagttåligt material – perfekt för produkter som behöver tåla mycket och hålla länge. Vi behöver dock minska det onödiga användandet av plast i engångsprodukter, till exempel plastpåsar, då det idag finns bättre och mer miljövänliga alternativ.

Ekonomiska styrmedel och/eller andra begränsningar bör införas för att minska användningen av konventionella plastpåsar i dagligvaru- och fackhandeln och därmed minska spridningen av plaster i miljön.

Danmark och Irland, två EU-länder som sedan länge tillämpat skatt på plastpåsar, uppvisar goda resultat i form av drastiskt minskat användande. När Irland införde en skatt på 0,15 euro per plastpåse sjönk användandet med 90 % på fem månader, med en genererad skatteintäkt på 3,5 miljoner euro. Under åren 2001 till 2010 minskade nedskräpningen från plastpåsar i Irland från 5 procent till 0,25 procent av all nedskräpning.

Plastutsläppen behöver tacklas oavsett varifrån de kommer. Till synes enkla lösningar, som att få till stånd ett EU-gemensamt pantsystem för PET-flaskor, kan göra skillnad.

Ett hållbart fiske i Östersjön

En av de viktigaste politiska frågorna för Östersjöns hälsa är att få landningsskyldigheten att fungera, framför allt för torskfisket. Trots att det finns ett utkastförbud stadgat på EU-nivå finns starka indikationer på att fiskarna fortsatt slänger tillbaka oönskad fisk i havet, antagligen i en liknande utsträckning som skedde innan förbudet trädde i kraft.

Det kan finnas flera anledningar till detta. Det är dock tydligt att kontrollen av utkastförbudet har fallerat och blivit till en ineffektiv och resurskrävande katt-och-råtta-lek mellan fiskare och myndigheter. För att förbättra efterlevnaden krävs politisk vilja och mod att pröva nya kontrollformer. Kristdemokraterna vill ge kontrollansvariga ett starkare mandat att kunna genomföra kontroller, samt att Havs- och Vattenmyndigheten får i uppdrag att utveckla förslag på andra kontrollverktyg.

Regelsystemet som reglerar vilka redskap som får användas, hur dessa ska vara konstruerade etc, är föråldrat och alltför detaljerat för att fiskarna ska kunna leva upp till ansatserna i landningsskyldigheten, dvs ha ett rent och selektivt fiske i vilket bifångster av fisk under referensmättet eller av oönskade arter ska minimeras.

Kristdemokraterna föreslår:

- Förbättra kontrollen av enskilda avlopp.
- Utred producentansvar för läkemedel.
- Låt kommunerna behålla viten från brott mot miljöbalken.
- Ekonomiska styrmedel och/eller andra begränsningar bör införas för att minska användningen av konventionella plastpåsar i dagligvaru- och fackhandeln och därmed minska spridningen av plaster i miljön.
- Arbeta för ett EU-gemensamt pantsystem för PET-flaskor.
- Inför regelverk som gör det möjligt att fortsätta med enskilda avlopp på landsbygden men att dessa ska kunna föreläggas att uppgraderas så att de uppfyller kraven på enskilda avlopp, även då de ligger i samlad bebyggelse.

Forskning och utveckling

Det behövs ett kraftfullt forsknings- och innovationsarbete inom VA-sektorn för att långsiktigt säkra hållbara vattentjänster. Dessa tjänster omfattar vitala områden för ett fungerande samhälle. För detta krävs ökade satsningar på hållbarhetsfrågor som vatten, klimat och miljö. Det finns stora potentiella vinster vid sidan av miljö- och hållbarhetsaspekterna i en sådan riktad satsning för VA-sektorn, som är stor, kunskapsintensiv och i många delar ligger långt framme internationellt. Satsningar på forskning och innovation i VA-sektorn kan stärka Sverige som forskningsnation, leda till nya företag, fler arbetstillfällen och ökade exportintäkter.

Hållbar livsmedelsförsörjning

Världen står inför en situation med klimatförändringar, ökat energibehov och en världsbefolkning på väg mot nio miljarder. Antalet människor som lider av hunger är stort. Hunger orsakas inte sällan av vanstyre, bristande demokrati eller krig och konflikt. Samtidigt följer ofta svår torka och andra extrema väderfenomen i klimatförändringarnas spår. Kunskap om moderna produktionsmetoder och ett hållbart jordbruk behöver spridas, men även den svenska jordbruksmarken kan komma att behöva nyttjas för produktion för att täcka världens behov av livsmedel av god kvalitet.

Ökat inslag av närproducerade livsmedel innebär kortare transportvägar (och därmed mindre utsläpp och klimatpåverkan) och samtidigt mindre behov av tillsatser och processning för att bevara matens hållbarhet och smak. Vi vill därför värna en ekonomiskt och miljömässigt hållbar livsmedelsproduktion i Sverige. Det måste dock ske på ett sätt som inte innebär protektionism."

I takt med att klimatet förändras uppstår ett behov av nya grödor som passar i det nya klimatet. Tyvärr har vi idag ingen forskning på grödor som kan vara funktionella i Sverige i framtiden. Här vill vi se en riktad forskningsatsning från regeringens sida.

Hållbara gödningsmetoder behöver utvecklas, inte bara utifrån självförsörjnings- utan också miljösynpunkt. Vid Sveriges Lantbruksuniversitet, SLU, bedrivs intressant forskning bl a om energigrödor kan användas vid framställning av kvävegödsel.

För att jorden ska kunna föda den framtida världsbefolkningen pekar forskning på att det troligtvis blir nödvändigt att lägga om våra nuvarande kostvanor. Nya livsmedel, exempelvis alger och insekter, kommer då att spela en större roll som proteinkälla. Emellertid är det idag inte lätt att göra rätt, varken för produktion eller försäljning av sådan ”ny” mat. Här måste gällande lagstiftning uppdateras till dagens förutsättningar, exempelvis gränserna för vad som räknas som livsmedel och när en produkt övergår från att vara gröda till att vara livsmedel.

I Sverige har Livsmedelsverket idag en alltför rigid syn på hur de gemensamma EU-reglerna ska tolkas. Genom sin snäva tolkning av EU:s direktiv för ”nya livsmedel”, ger Livsmedelsverket en klar konkurrensnackdel till svenska importörer av sådana grödor som inte salufördes i unionen innan 1997.

Kristdemokraterna föreslår:

- Genomför ett kraftfullt forsknings- och innovationsarbete inom VA-sektorn.
- Värna en ekonomiskt och miljömässigt hållbar livsmedelsproduktion i hela Sverige.
- Uppdatera lagstiftningen för att underlätta för nya hållbara livsmedel.

